Fondator: Gheorghe Doran

Cenăzeanul

asociația culturală concordia cenad

Periodic de opinie şi informare socio-culturală ● Anul XXVI, nr. 2 (140)/2018

„Mlădițe cenăzene” la Festivalul-concurs „Lada cu zestre”, 10 martie 2018

Din cuprinsul acestui număr:

● Spiritualitate ● Hotărâri ale Consiliului Local al comunei Cenad ● Modernizarea străzilor continuă ● Telemaratonul Speranței ediția a XXV-a ● Diplomă pentru revista „Cenăzeanul“ ● „Cenadul s-a dezvoltat pozitiv în ultimele două decenii“ ● „Copiii talentați trebuie promovați, indiferent de etnie şi comunitate” ● Învățătorului meu, Franz Kahles, cu gratitudine! ● Cronologie după „Cenăzeanul“ (VIII) ● Fișa personalității ● Curier juridic ● La târg, la Monor ● Uniunea Europeană – Scurtă istorie (XIX) ● Jurnale de călătorie – 10 Ţări (V) ● Farmacie ● Rețete de bucătărie

Foto: Rodica Pitic

Iubiţi fraţi în Cristos!

Religia a fost, este şi va fi una dintre cele mai abordate probleme ale omenirii. Încă din cele mai vechi timpuri, omul a fost preocupat şi de problemele supranaturale. În legătură cu religia creştină s-a scris mult şi se vor mai scrie încă multe tratate, mai ales acum când trăim într-un secol al vitezei. Acum ca niciodată, cum ne spune şi sfântul părinte, Europa care odată a fost centrul credinţei, al religiei, are nevoie de o reevanghelizare.

După revoluţia franceză, în unul din spitalele militare lucra neobosit un preot. La un moment dat este chemat de un soldat care de mult timp zăcea în pat. Mai trăia încă, spre marea mirare a celor care-l îngrijeau, ştiind ce fel de răni a avut când l-au adus la spital. Preotul îl salută, după care este rugat de bolnav să-l ridice pe şezut. Când vrea să-l ridice, deodată observă că soldatului îi lipseau ambele picioare. Văzând aceasta, vrea să-l mângâie, dar soldatul refuză zicând: „Nu, părinte, nu mă compătimiţi. Suferinţa mea îşi are rostul ei. În timpul revoluţiei, împreună cu mai mulţi camarazi, treceam pe lângă o cruce şi ne-a venit în minte să distrugem acel crucifix, iar eu, nenorocitul, am dus la îndeplinire acea nelegiuire. Nu la mult timp după aceasta, am plecat pe câmpul de luptă, unde am fost printre primele victime, rămânând fără mâini şi picioare, aşa cum eu trântisem crucifixul în mocirlă. Însă mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a deschis ochii, chiar şi prin această suferinţă, că El există, putându-mi astfel recunoaşte nelegiuirea. Sper totodată că Dumnezeu mă va ierta, dăruindu-mi şi mie viaţa veşnică”.

Reflectând asupra întâmplării ne putem întreba: ce l-a determinat pe acest soldat să facă aşa ceva, ce l-a împins spre o astfel de faptă? Oare nu ideile greşite ale revoluţiei care au şters din suflet sensibilităţile şi credinţa? Pe omul revoluţiei franceze, ca de alfel, şi pe omul modern de astăzi, îl deranjează acea afirmaţie a lui Plutarh: „Dacă străbaţi lumea găseşti oraşe fără ziduri, fără ştiinţă, fără cârmuitori, întâlneşti oameni fără locuinţe stabile, care nu vor şti să întrebuinţeze uneltele şi nu au idee despre artă, dar nu vei găsi nicio societate fără credinţă în Dumnezeu, nici un oraş în care să nu fie vreun sanctuar.”

Pe omul progresului ştiinţific îl deranjează acest lucru şi de aceea încearcă să dovedească contrariul, creând o lume în care morala să nu mai fie fundament, în care religia să fie înlocuită de ştiinţă.

Mă întreb: Ce înseamnă să fii religios? Să aparţii unei religii? Un curs de psihologie religioasă dă această definiţie: „Prin religie se înţelege un comportament uman, individual şi social, faţă de o putere sau mai multe puteri supranaturale, în existenţa cărora omul crede şi pe care le consideră ca având o influenţă hotărâtoare asupra destinului şi a cursului lumii.”

Religia se leagă neaparat de existenţa lui Dumnezeu, creatorul Universului. Negarea acestei existenţe a dus la apariţia ateismului şi aceasta s-a datorat faptului că omul cuprins de valul descoperirilor ştiinţifice îşi anihilează acele posibilităţi pentru supranatural. Azi auzim adesea această afirmaţie: „Nu trebuie să mă înveţi pe mine că există Dumnezeu, căci eu ştiu bine că nu există şi aceasta mi-o confirmă cercetările spaţiale, care îmi spun că universul a fost produsul „big-bang”-ului, căci dacă ar fi existat Dumnezeu n-ar fi fost atâta rău în lume.” Da, lumea ar fi fost mai bună, dacă omul ar fi folosit bine libertatea sa, căci Dumnezeu nu a vrut să creeze nişte maşini, nişte roboţi computerizaţi şi programaţi pentru iubire, ci persoane libere şi conştiente care să-i răspundă la toate. Lui Isus i s-a cerut să se coboare singur de pe cruce pentru a-şi dovedi dumnezeirea, dar El, spune Dostoievski: „Nu a vrut să-l câştige pe om printr-o minune, nu a vrut să-i impună o credinţă cu forţa, ci a aşteptat o credinţă liberă din partea noastră, dorea cu ardoare o dragoste liberă.”

Astfel, a fi religios înseamnă a crede în Dumnezeu şi în revelaţia sa, a spera în ajutorul său, căci spune Sf. Augustin: „Rugăciunea este atotputernicia noastră şi slăbiciunea lui Dumnezeu. Închei cu cuvintele Sf. Tereza de Avila: „Ai tăi suntem, doar tu ne-ai creat.”

Preot **Bene Tamás**

Publicaţie realizată cu sprijinul Consiliului Local Cenad şi al Primăriei comunei Cenad, judeţul Timiş
(www.cenad.ro)

Colegiul de redacţie: **Gheorghe Anuichi, Duşan Baiski, Bene Tamás, Iancu C. Berceanu, Tiberiu Bociat, Slavka Bojin, Dorin Dronca, Oana Erdei, Pauline Huschitt, Milenco Iancov, Gheorghe Ivaşcu, Miroslav Marianuţ, Carmen Mixich, Dan Muntean, Rodica Pitic, Cornelia Varga**
Responsabilitatea pentru conţinutul materialelor revine exclusiv autorilor.
Materialele se pot trimite prin e-mail: dusanbaiszki@gmail.com
Anonimele nu se iau în considerare.
Editor: Duşan Baiski
Tipografia Artpress, str. Cermena 1, Timişoara 300110, tel. 0256 293 809, fax 0256 293 975.

ISSN 1222-5843

Hotărâri ale Consiliului Local al comunei Cenad

De la precedenta apariție a revistei „Cenăzeanul" și până la predarea la tipar a numărului de față, Consiliul Local a aprobat următoarele hotărâri:

• Hotărârea nr. 5 din 22.02.2018 privind aprobarea bugetului local pe anul 2018;

• Hotărârea nr. 6 din 22.02.2018 privind aprobarea Planului de ocupare a funcţiilor publice din cadrul aparatului de specialitate al primarului comunei Cenad, județul Timiş pentru anul 2018;

• Hotărârea nr. 7 din 22.02.2018 privind trecerea imobilului din comuna Cenad, înscris în CF 401211, nr. top 814-816 / b / 2 / b / 1 / b în proprietatea publică a comunei, județul Timiș;

• Hotărârea nr. 8 din 19.03.2018 privind aprobarea execuţiei bugetare şi a situaţiei financiare a comunei Cenad pe anul 2017;

• Hotărârea nr. 9 din data de 19.03.2018 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare şi funcţionare al Compartimentului de asistenţă socială la nivelul comunei Cenad, județul Timiș.

Facem precizarea că documentele în cauză se pot consulta pe larg la sediul Primăriei Cenad, precum și pe site-ul oficial al comunei, www.cenad.ro

Miroslav Marianuț

Modernizarea străzilor continuă

Cenăzenii mai în vârstă își aduc și-acum aminte de cum arătau pe vremuri ulițele satului. Pe secetă – pline de praf. După ploaie – noroi până la glezne. Unii proprietari de mașini mergeau cu acestea spre casă pe trotuar, deteriorând astfel și trotuarul. Rare erau străzile ce aveau „flaștăre" din cărămidă arsă, pe ambele părți. După ploi mai mari, traversarea străzii pe partea cu trotuar se făcea după ce se puneau în prealabil bucăți de cărămidă arsă, țigle sparte, paie sau snopi de tulei.

Pe 22 ianuarie, Consiliul Local Cenad a aprobat Hotărârea nr. 2 privind aprobarea indicatorilor tehnico-economici la obiectivul „Modernizare străzi în localitatea Cenad, comuna Cenad, județul Timiș" - Etapa a II-a. Ceea ce va însemna din partea comunei un efort financiar de 5.937.070,36 lei, inclusiv TVA, din care C+M: 5.195.118,74 lei cu TVA, sumă asigurată din bugetul local. Se vor asfalta 8,31 km de stradă, la o lățime de 4 metri. Durata de realizare a investiției este de 12 luni.

***

În cadrul ședinței extraordinare din 22 ianuarie 2018, consilierii județeni au aprobat proiectul de hotărâre privind aprobarea sumelor provenind din impozitul pe venit și din TVA pentru echilibrarea bugetelor localităților din Timiș. Cenadul a primit 486.000 de lei. Potrivit ww.tion.ro, consilierul județean **Viorel Matei** nu a fost de acord cu suma acordată Cenadului, acesta spunând că banii s-au împărțit pe criterii politice, alte localități, mult mai mici, primind sume mult mai mari, pe când Cenadul lucrează doar cu fonduri proprii. **D.B.**

A apărut nr. 2 (10)/2018 al revistei „Morisena"

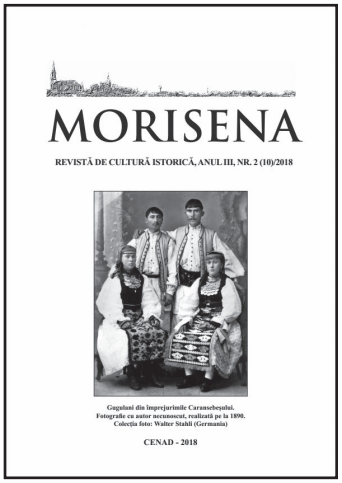

• **Constantin-Tufan Stan** – Iosif Tempea și tribulațiile elevilor români la Gimnaziul Maghiar din Lugoj;

• **Mircea Rusnac** – „Dictatura proletariatului" şi muncitorimea reşiţeană (1945-1954);

• **Florin Zamfir** – Comuna Variaș în anii statornicirii regimului comunist în România;

• **Ion Căliman** – Banatul de nord-est – zonă a Făgetului;

• **Ioan Hațegan** – Scurt istoric al comunei Beba Veche;

• **Ionel Bota** – Anul 1868. Eminescu la Oravița;

• **Sorin Forțiu** – Banologia (V): Despre un criteriu metodologic greșit (Holban, 1962);

• **Gabriela Șerban** – Filip Matei – artist și patriot – 165 de ani de la naștere;

• **Claudiu Călin** – Lista episcopilor vechii dieceze de Cenad;

• **Alexandru Kósa, Ioan Hațegan** – Din cronologia Banatului imperial (Anul 1719);

• **Valentin Bugariu** – Viața bisericească în Banat în timpul păstoririi patriarhului Justinian Marina (1948-1977). Studiu de caz (I);

Aniversare

• **Gabriela Șerban** – Prof. dr. Dumitru Jompan la 80 de ani;

Recenzii

• **Adrian Magina** – „Diplomatarivm Banaticvm";

• **Tatiana Ostroveanu** – Legendele Timișoarei;

• **Gabriela Șerban** – Medalioanele Unirii.

Telemaratonul Speranței ediția a XXV-a

Așa cum șade bine unui om cu suflet mare, și anul acesta **elevii Școlii Gimnaziale** din comuna Cenad au întins o mână de ajutor celor aflați în suferință. Pe lângă donația, în bani, făcută de această instituție, elevii au dorit, și s-au pregătit foarte serios, și cu un program artistic. Astfel, elevii care evoluează în cadrul **Ansamblului Mlădițe Cenăzene,** grupa mijlocie, au participat în data de **28 martie 2018** la filmările pentru emisiunea **Telemaratonul Speranței**, o emisiune cu caracter umanitar adresat persoanelor cu distrofie musculară. Filmările și emisiunea au avut loc la **Casa Tineretului** din Timișoara.

De asemenea, pe lângă dansul popular prezentat, a fost adusă în prim-plan și poezia în grai bănățean recitată cu „geală", așa cum numai un bănățean adevărat poate să o facă, de mai tânărul nostru moș **Alexa Alin Alexandru**, elev în clasa I.

Această actiune caritabilă a fost posibilă cu ajutorul Primăriei și Consiliului Local, al colectivului de dascăli ai Școlii Gimnaziale Cenad, dar și al părinților elevilor acestei școli.

Tuturor le mulțumim pentru că împreună am reușit să facem o faptă bună și să aducem bucurie în sufletele persoanelor cu distrofie musculară.

Prof. **Carmen Mixich**
Prof. **Zoran Erdei**

Diplomă pentru revista „Cenăzeanul"

Sâmbătă, 14 aprilie 2018, la Muzeul Satului Bănățean din Timișoara s-au sărbătorit 10 ani de la înființarea Asociației Publiciștilor Presei Rurale din Banat, organizație apolitică și neguvernamentală ce reunește câteva zeci de jurnaliști din Banatul Românesc, dar și câțiva din Banatul Sârbesc. În context, trebuie neapărat făcută precizarea că printre membrii de început ai acestei organizații se numără și regretatul profesor Gheorghe Doran, fondatorul revistei „Cenăzeanul", de la a cărui trecere în neființă se vor împlini, pe 16 iunie 2018, șase ani.

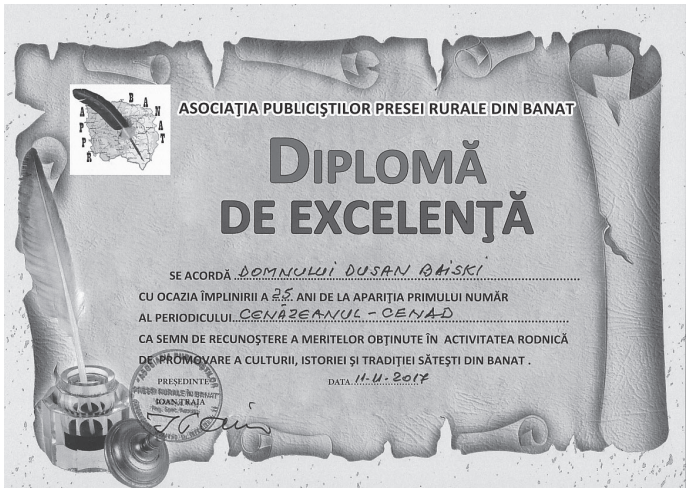

Cu prilejul respectivei întâlniri, s-au acordat trei diplome de excelență și anume subsemnatului, pentru împlinirea a 25 de ani de la apariția primului număr a periodicului „Cenăzeanul", pentru 20 de ani de la lansarea revistei de cultură „Almăjul" (redactor-șef Gheorghe Rancu-Bodrog) și pentru cinci ani de la lansarea publicației „Foaia săcoșană" (fondator: prof. Gheorghe Lungu).

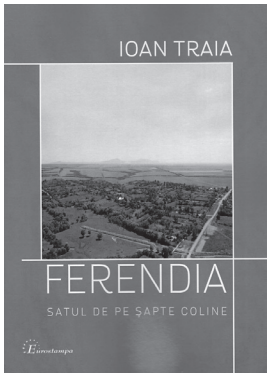

Întâlnirea a prilejuit lansarea monografiei localității Ferendia, carte scrisă de statornicul prieten al Cenadului, muzeograful Ion Traia.

Conform obiceiului, cei prezenți au adus și împărțit numere mai vechi și mai noi ale publicațiilor editate. În context, cu respect trebuie semnalat suplimentul istoric al revistei „Suflet nou" din Comloșu Mare, coordonat de Ioan Olărescu, secretarul redacției fiind cenăzeanul Traian Galetaru.

Dușan Baiski

„Cenadul s-a dezvoltat pozitiv în ultimele două decenii“

– Interviu cu dl Adolf Wunder, președintele Comunității Cenăzenilor (Heimatortsgemeinschaft Tschanad) din Germania - HOG Tschanad/Cenad –

– Stimate domnule Adolf Wunder, sunteți de câteva luni noul președinte al Comunității Cenăzenilor (Heimatortsgemeinschaft Tschanad) din Germania, HOG Tschanad/Cenad, preluând ștafeta de la dna Pauline Huschitt. Înainte de orice altă întrebare, vă rog să vă prezentați.

– M-am născut la 3 decembrie 1968 în Sânnicolau Mare și am locuit la Cenad până în anul 1990. După ce am absolvit Școala Generală din Cenad, am urmat cursurile Liceului Industrial din Sânnicolau Mare, unde am obținut bacalaureatul în 1987. A urmat satisfacerea serviciul militar. În septembrie 1990 am emigrat în Germania. Aici am învățat profesia de economist imobiliar. În prezent, lucrez în calitate de director al unei companii imobiliare (property management) cu 160 de angajați.

– Care este scopul HOG Tschanad/Cenad ca și organizație?

– Comunitatea cenăzenilor din Germania, „HOG Tschanad/Cenad”, urmărește atât menținerea legăturilor între foștii locuitori ai Cenadului care au emigrat la Germania, cât și cultivarea memoriei locului natal, cultura și obiceiurile șvabilor din Cenad și din Banat.

– Organizația pe care o conduceți cuprinde exclusiv etnici germani originari din Cenad sau și persoane de altă etnie?

– Cu o singură excepție, toți membri sunt șvabi.

– Aveți întâlniri anuale ale organizației. Când a fost ultima de până acum și ce decizii mai importante ați luat cu prilejul respectiv?

– Membrii comunități cenăzenilor din Germania se întâlnesc în fiecare an, cu prilejul adunării generale. În cadrul adunării trecute, din 7 octombrie 2017, au fost alegeri noi. Pentru următorii patru ani au fost aleși atât noul consiliu de administrație, cât și doi cenzori noi. Următoarea noastră întâlnire va avea loc pe 13 octombrie 2018, la Frankenthal.

– Strămoșii dumneavoastră au venit în zona Banatului istoric din diverse părți ale Germaniei de astăzi, dar și din Franța și Luxemburg, fiecare cu tradiția și obiceiurile sale. În timp, în noua patrie, tradițiile și obiceiurile s-au modificat. Ați părăsit România în masă, cu tot cu acestea. Cât interes prezintă, nu doar pentru conaționalii germani, ci și pentru generațiile mai tinere, aceste tradiții? Cum le conservați, cum le promovați?

– Pentru a permite generațiilor mai tinere să participe la cultura și tradițiile din Banat, a fost înființată organizația de tineret. Aceasta are ca scopuri principale sporirea gradului de conștientizare a originii tinerilor cu rădăcini bănățene și, respectiv, consolidarea sentimentului de apartenență și cultivarea obiceiurilor din Banat. Organizația de tineri are întâlniri în cadrul cărora se dansează, se cântă, se ascultă muzică și se pun în scenă diverse piese de teatru. Sunt în continuare îngrijite atât costumele populare, cât și graiul nostru șvăbesc din Cenad.

– Cât de adevărată sau falsă este afirmația cum că: „Patria mea este unde mă simt cel mai bine”?

– În opinia mea, afimația respectivă este adevărată. Cu toate acestea, conversațiile dintre foștii cenăzeni includ adesea doi termeni: „vechea patrie” și „ noua patrie”. Drept

urmare, putem deduce că foștii cenăzeni s-au simțit în Cenad foarte bine și continuă să acorde aceeași importanță atât „vechii patrii”, cât și „noii patrii”, aceasta cu toate că mulți, mai bine spus cei mai mulți dintre foștii locuitori, au plecat din Cenad în urmă cu aproape două generații.

– Preluând, în 2011, editarea revistei „Cenăzeanul”, am încercat și, parțial am reușit, mulțumită dnei Pauline Huschitt, să prezentăm crâmpeie din viața șvabilor cenăzeni. În ce măsură acceptați invitația de a continuă această relație?

– Consiliul de administrație este interesat de cooperare și dorește să contribuie și în viitor.

– Am început documentarea pentru cartea: „Cenăzeni de ieri și de azi” și, respectiv, „Cultură la Cenad”. Cum vedeți dvs. colaborarea în ceea ce privește

(Continuare în pag. 7)

A consemnat: **Dușan Baiski**

„Copiii talentați trebuie promovați, indiferent de etnie și comunitate”

– Interviu cu dna Cristina Claudia Lihat, profesoară de educație plastică la Cenad –

– Stimată doamnă Cristina Claudia Lihat, elevii dumneavoastră premianți la diverse concursuri de artă plastică reprezintă, desigur, o excelentă carte de vizită și pentru dumneavoastră. Totuși, vă rog să vă prezentați.

– M-am născut în 7 aprilie 1973, la Timișoara. Ciclul școlar primar l-am urmat în Comuna Satchinez, iar din clasa a VI-a am ajuns în orășelul Sânnicolau Mare, la Școala Gimnazială Nr. 2, liceul l-am finalizat tot în Sânnicolau Mare. Prima facultate a fost cea de Arte, secția Pictură, din Timișoara, împreună cu Școala postliceală „Ion Mincu” pe profil de arhitectură, deoarece părinții mi-au spus ca „nu trebuie să ajung muritor de foame din artă” (!!!!). Bineînțeles că nu am putut renunța la artă. Am predat un timp la Nerău ca educator, apoi profesor de desen la Școala Gimnazială din Nerău, apoi ca profesor de desen și pictură la Școala Gimnazială Nr. 1 din Sânnicolau Mare și la Casa de Cultură din aceeași localitate. Apoi a urmat o pauză de aproape 10 ani, încercând faimoasa meserie de muncitor în fabricile din oraș. Între timp, am absolvit (la zi și cu bursă) Facultatea de Design (Arte vizuale – ambiental, design de produs și produs industrial) a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad. Am luat, apoi, drumul pribegiei prin Europa vreo patru ani, unde am practicat și alte meserii deloc legate de arte (îngrijirea bătrânilor era pe atunci în trend), dar am avut norocul să experimentez și predarea artelor în Austria și Olanda. Revenind în țară am deschis Atelierul „Culoare din Culoare” unde îmi pregătesc viitorii urmași în ale artelor, uzând de propriile metode studiate și experimentate. O combinație între educația din Europa și puțin din cea românească.

Acum predau în trei școli, printre care și cea din comuna Cenad, celelalte fiind Școala Gimnazială Saravale și Scoala Gimnazială Nr. 1 „Theodor Bucurescu” din Sânnicolau Mare, cât și în propriul atelier-școală.

– Pe vremea când am fost eu însumi elev la școala din Cenad, 1962-1970, am avut ore de desen cu o profesoară de desen. Ce să înțelegem acum prin educație plastică?

– Educația plastică, acum, este în mare parte tot desen, doar că s-au introdus și noțiuni generale de istoria artelor, unele capitole despre design, cu toate rutele sale (design grafic și de produs, modă, accesorii, ambiental etc.), noțiuni de estetică, arhitectură, pictura, grafică și puține noțiuni generale de perspectivă, trigonometrie și proiectare. Pentru că arta există în toate.

– Omul e mereu tentat să compare. Revin la anii mei de școală. Îmi plăcea foarte mult desenul. Dar și literatura. Mă gândesc că de era profesoara de desen mai cu dragoste de profesie, ajungeam și eu artist plastic. De aici și întrebarea: cum vedeți rolul unui cadru didactic în descoperirea și dezvoltarea abilităților personale ale unui copil talentat?

– Sunt profesori pentru care meseria este doar un loc de muncă și atât, neinteresându-i ce se va întâmpla cu produsul muncii lor, dar și profesori care își iubesc meseria și pun suflet în ceea ce fac, care doresc cu sufletul să rămână ceva în urma lor. Sincer, eu deja văd „urmările” muncii mele de cadru didactic și sunt satisfăcută sufletește că am reușit să schimb „direcții” în viața elevilor.

– Ați condus la Cenad un cerc de pictură. În urmă cu niște ani, a mai ființat un asemenea cerc, sub îndrumarea lui Lucian Oprea. Și atunci, dar și acum, am înțeles că întreprinderea nu a avut succes. Care să fie, în opinia dvs., motivele?

– Noile generații se plictisesc repede, iar atunci când încerci să intri mai adânc în studiu și efortul intelectual trebuie ușor crescut, renunță. Nu doresc să se implice. Apoi mai este și familia care, neștiind de fapt ce înseamnă să faci artă și la ce îți „folosește”, nu încurajează copilul. Comoditatea și lipsa de interes și, din păcate, ignoranța caracterizează noile generații. Noile generatii de părinți și copii nici măcar nu își dau interesul să înțeleagă faptul că arta are un mare aport la dezvoltarea lor ca oameni și ca națiune. Fără artă nu ne mai identificăm ca nație.

– În mod firesc, fiecare părinte își iubește copilul, mai mult sau mai puțin. Și vrea să-l facă om mare. Am citit în presa regională despre performanța lăudabilă a unei eleve a dumneavoastră, dar din Dudeștii Vechi, care a câștigat un prestigios premiu I la un concurs interregional de creație plastică. Un alt elev, de data aceasta din Cenad, a luat locul I pe județul Timiș. Nu cumva greșesc părinții cerându-le copiilor performanțe într-un timp prea scurt?

– La concursul acela au participat șase elevi care frecventează cursurile Atelierului „Culoare din Culoare” și toți au luat locurile 1, dar pe diferite nivele, adică ciclul primar, gimnazial și liceal. Acea elevă a avut norocul să fie promovată de comunitatea ei, pentru că, în general bulgarii și sârbii își promovează copii. Elevii români nu au avut acest noroc. Cei din Sânnicolau Mare nu au avut această șansă de a fi promovați de către comunitate,

deoarece nu sunt implicată politic si nu fac parte din „elita” politică a orașului, plus că sunt persoană privată (lucrez în baza unui P.F.A.). Într-adevăr, elevii Școlii Nr. 1 „Theodor Bucurescu” sunt promovați de școală pe pagina școlii și, eventual, în presa locală, dar și acolo ocazional... dacă mai rămâne spațiu. O dovadă că elevii mei câștigă multe premii sunt pereții din atelier plini de diplome. În rest... îi promovez eu în mediul virtual prin intermediul paginii de Facebook „Atelier Culoare din Culoare”.

Cât depre performanțele pe care le cer părinții de la copiii lor... Am observat că, din păcate, majoritatea părinților își doresc ca urmașii lor să devină „oameni realizați”, iar oameni „realizați” înseamnă oameni care câștigă bani mulți în timp scurt. Iar aceasta nu are de-a face cu arta. Și eu m-am confruntat cu această problemă atunci când părinții mei nu au fost de acord ca eu să studiez arta, întrucât acest domeniu nu mi-ar fi adus siguranța materială.

– Nu știu câte ore aveți la școala din Cenad. Dar probabil ați sesizat că există copii cu aplecare spre artele plastice. Credeți că mai există șansa reînființării cercului de pictură?

– La Cenad vin de două ori pe săptamână, având șapte ore de curs. Copii foarte talentați am găsit și aici. Șanse ar putea fi, dar transportul și materialele nu mi le decontează nimeni.

– Probabil știți că la Cenad s-au organizat trei ediții de tabere de pictură pentru artiști plastici profesioniști, care au lăsat la Cenad zeci și zeci de tablouri. Ați vedea posibilă reluarea acestor tabere?

– Da, dacă aș găsi înțelegere la autorități și la comunitate.

– Sunteți absolventă de design. Dacă ați fi desemnată să dați o înfățișare mai frumoasă măcar străzii principale a Cenadului, care este totodată și șosea internațională, pe unde trec zeci și zeci de mii de oameni într-un an, ce anume le-ați propune edililor locali?

– Să păstreze în primul rând arhitectura caselor, măcar 60%. Au o frumusețe deosebită. Și atunci când se face o „restaurare” a fațadei să se păstreze unele elemente ce definesc casele autentice. Așa își păstrează din farmec și din istorie. Modernul să apară în așa fel încât să nu strice autenticul.

– La ce proiect lucrați în momentul de față?

– Lucrez la mai multe proiecte concomitent! Pe plan personal, doresc să realizez o expoziție personală de pictură și nu numai, doresc să îmi fac un nou design al fațadei casei mele, ceva între artă și funcțional. Cu atelierul meu-școală particip la multe concursuri și tot așteptăm răspunsuri. La fel e și cu școliile unde eu predau, pentru că, pentru mine, nu contează în ce școală sunt, toți copiii talentați trebuie promovați, indiferent de etnie și comunitate. Și, totodată aștept cu emoții ca elevii pregătiți de mine, pentru a urma într-un fel harul de a fi artist, să intre la facultățile alese de ei. Profesional, ca și dascăl, îmi propun să finalizez cu bine acele multe examene care mă așteaptă în acest an.

A consemnat: **Dușan Baiski**

(Urmare din pag. 5)

colectarea de date și informații privitoare la șvabii cenăzeni?

– Mă bucur că istoria și cultura Cenadului sunt și vor fi salvate în pagini de carte. În acest proiect, consiliul de administrație al „HOG Tschanad/Cenad” sprijină autorul cu plăcere. În acest sens, am publicat în ziarul „Banater Post” din Germania un apel pentru colaborare și trimiterea de date.

– Cum se vede, de departe, Cenadul din ziua de astăzi? Ce e bine și ce e rău?

– Impresia mea este că Cenadul s-a dezvoltat pozitiv în ultimele două decenii, nu în ultimul rând datorită activității consiliului comunal și a primarului. Proiectele de infrastructură sunt vizibile pentru toată lumea și au dus la o creștere semnificată a calității vieții cenăzenilor. O potențială îmbunătățire ar fi necesară, în opinia mea, în domeniul transportului public.

– La final, ce le doriți cenăzenilor de ieri și de azi?

– Le doresc tuturor cenăzenilor toate cele bune - în special sănătate, bunăstare personală și mult succes!

Buch über Tschanader Persönlichkeiten in Planung

Der Schriftsteller und Publizist Dușan Baiski, den Tschanadern bekannt durch seine Bücher „Cenad, pur și simplu“, „Cenad – Studii monografice“ und „Cenăzeanul – 25 de ani“, Herausgeber der Zeitschrift „Cenăzeanul“ sowie Herausgeber und Chefredakteur der Vierteljahresschrift „Morisena“, arbeitet an einem neuen Buch, welches Tschanader Persönlichkeiten gewidmet ist. Es trägt den Arbeitstitel „Cenăzeni de ieri și de azi“ (Tschanader von gestern und heute). In diesem biografischen Werk sollen auch deutsche Persönlichkeiten gewürdigt werden, die Besonderes für Tschanad geleistet haben. Nicht-Tschanader werden ebenfalls gewürdigt, wenn sie mindestens ein Jahr in Tschanad tätig waren.

Um eine möglichst lückenlose Dokumentation sämtlicher Persönlichkeiten zu gewährleisten, benötigt der Herausgeber die Mithilfe der Tschanader Landsleute. Auf der Homepage der Gemeinde Cenad (www.cenad.ro) kann unter dem Link http://www.cenad.ro/content/cen%C4%83zeni-de-ieri-%C8%99i-de-azi ein Formular (fișă) für die Meldung der erforderlichen Daten heruntergeladen werden. Die Daten können dann per E-Mail direkt an den Autor (dusanbaiszki@gmail.com) übermittelt werden. Der Vorstand der HOG Tschanad bedankt sich für Ihre Mithilfe. *Adolf Wunder*

Învățătorului meu, Franz Kahles, cu gratitudine!

Am ajuns la o vârstă la care pot privi cu seninătate și fără patimă întreaga mea perioadă educațională. Iar dacă în cei peste 20 de ani de școală nu am rămas niciodată corigent, deci nici repetent, nu este atât meritul meu, de elev silitor, cât mai ales al învățătorilor și profesorilor din primii mei opt ani de școală de la Cenad și de după aceea.

Pe când aveam vreo doi ani (îmi amintesc câteva crâmpeie inclusiv din leagăn...), am ajuns în grija bunicilor materni, la Cenad. Părinții mei au divorțat pe când aveam cam patru ani (îmi aduc aminte de momentul de la Tribunalul Sânnicolau Mare, când a trebuit să aleg între mamă și tată, dar sunt convins că am ales bunicii...). Fiind primul nepot al bunicului (port numele de botez al unchiului ucis pe frontul de Răsărit, pentru interesele mafioților mondiali), am avut o copilărie cum numai la bunici și la Cenad o poți avea: spațiu, libertate, aventuri. Mâțe și câini, spini și cuie-n tălpi și-n gumele de bițiclu, antitetanos, antirabic, răni una peste alta la coate și genunchi etc. etc.

A venit vremea înscrierii în clasa I, pentru anul școlar 1962/1963. Învățătorul Traian Pescariu a sfătuit-o pe mama să mă dea la școala românească. În ideea că, desigur, mă voi descurca în viață ceva mai ușor. Numai că, din păcate, bietul bătrân, deși animat de gânduri bune, nu cunoștea probabil faptul că ortografia numelui de familie de pe certificatul meu de naștere fusese maghiarizată cu mai multe generații înainte, când strămoșii mei sârbi încă serveau patria austriacă, respectiv austro-ungară, luptând și murind inutil prin Europa, mai mult pentru orgoliile suveranilor decât împotriva turcilor. De răspundeau cu toții chemării împărătesei Ecaterina a II-a, nemțoaica-sârboaică de Anhalt-Zerbst, ar fi murit și ei pentru măreția Rusiei Țariste. Dar n-au răspuns, alegând legarea de glie. Din frații, verii, nașii ori cumetrii lor care au înființat ceea ce acum se numește Ucraina n-au mai rămas decât oasele și... Luganskul și Donetsk-ul de astăzi. Dar să nu intrăm prea mult în istoria care nu e corectă politic nici măcar pentru ruși, darămite pentru ipocritul Occident. Iar Wikipedia nu-i decât o groapă de gunoi informațional.

Nu știu cum am învățat concomitent limba maternă, sârba, și limba română, însă regret amarnic faptul că nu am fost încurajat (deh, vremurile...) să învăț și maghiara și germana, fiindcă le-aș fi asimilat absolut natural, copil fiind. Bunicii mei vorbeau toate cele patru limbi importante în Banat și, evident, la Cenad. Dar iată că, acum, politicienii m-au învățat peste noapte limbile: moldovenească, croată, bosniacă și, mai nou, muntenegreană. O fi pe drum și vreo limbă transilvăneană ori bănățeană?

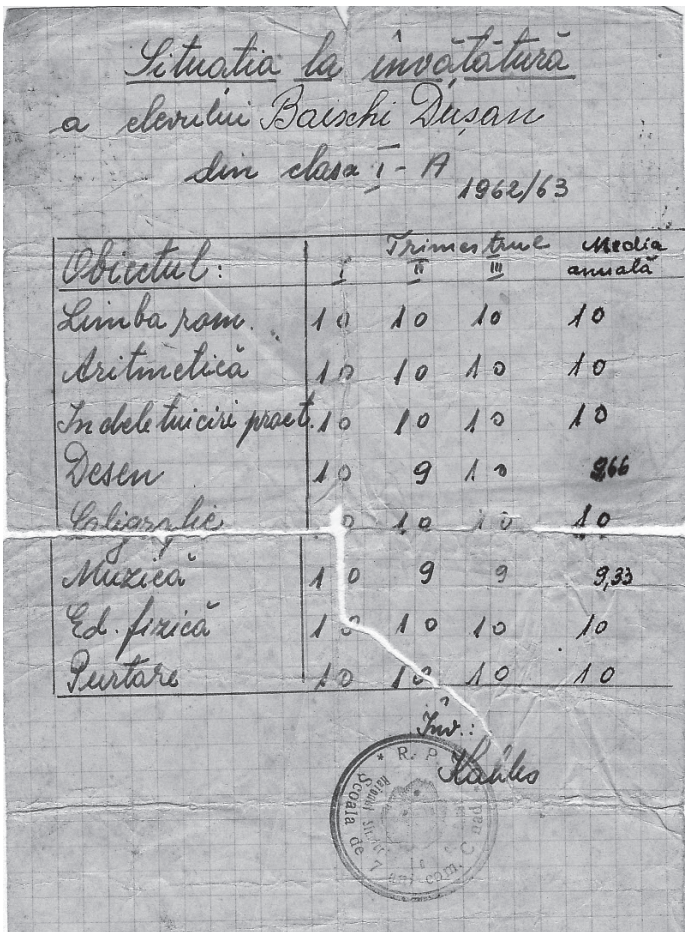

Situația la învățătură
a elevului Baischi Dușan
din clasa I - A 1962/63

Obiectul:	Trimestrele I	II	III	Media anuală
Limba rom.	10	10	10	10
Aritmetică	10	10	10	10
Îndeletniciri pract.	10	10	10	10
Desen	10	9	10	966
Caligrafie	10	10	10	10
Muzică	10	9	9	9,33
Ed. fizică	10	10	10	10
Purtare	10	10	10	10

Înv.: Kahles

Primul „carnet de note“ al subsemnatului. După acel 9 la desen, din trim. II, pe care nu mi-l explic nici acum, am devenit... expert. Însă cei doi de 9 la muzică nu l-au împiedicat pe înv. Johann Wunder să mă includă în corul școlii. Ba chiar să mă propună ca trompetist în fanfară. Am scăpat!

Dar să trecem peste asta. A venit și prima mea zi de școală. Învățător: Franz Kahles. Deci eu etnic sârb, înscris la secția română a școlii generale din Cenad, iar învățătorul – etnic german. Desigur, copil fiind, jucându-mă toată ziua cu copii români și unguri (Ion și Traian Târziu, Ștefan și Traian Bora, Ghiță Oprean și Ghiță Jivin, Laici Korom, frații Fazekas etc.) din cartierul cenăzean Satu Nou, nu am conștientizat niciodată și nimeni nu mi-a spus că ar exista vreo diferență între noi. Nici atunci, nici mulți ani după aceea. Cel puțin până în 1990 nu am simțit niciodată vreo diferență de tratament ca fiind etnic sârb. Însă aceste simțăminte aveau să vină iute după aceea, datorită propagandei nenorocite a Occidentului celui... civilizat.

Școala unde am urmat clasa I funcționa în clădirea unde se află acum parohia greco-catolică. Eu locuiam în Satu Nou, pe strada paralelă, cea care începe de la fosta bicărie românească și duce până la dolmă. Văd și acum în amintiri desenele de pe colile prinse pe perete, cu alfabetul, realizate de învățător. Îmi aduc aminte de cum, la ora de muzică, cânta la vioară și ne învăța cântece. Inclusiv „Internaționala“, imnul tuturor comuniștilor din lume, pe care l-am cântat, în inocența noastră de copii de șapte ani, cu maximă emoție, la prima oră deschisă. De mirosul cernelii albastre, dar mai cu seamă al... celei roșii de pe lucrările de control, de fascinația colilor colorate pentru diverse figuri (cine știa pe-atunci de origami?), de rogojinile din pănuși de porumb ori de lucrul de mână (posterele de pe-atunci...). De jucăriile pe care ni le făceam singuri, din lut ori lemn.

Fotografie de grup la final de an școlar 1963/1964, a absolvenților clasei a II-a (română). În centru: învățătorul F. Kahles. În stânga, sus, autorul textului de față.

Apoi, în anul școlar 1963/1964, am fost mutați la fosta școală maghiară, lângă noul cămin cultural. Abia am așteptat să înceapă cursurile. Să miros cerneala de tipar de pe noile manuale ori vinilinul dulceag al învelitorilor de caiete și cărți. În clasa a doua am fost făcut pionier, alături de alți patru colegi de clasă (de fapt, încă un băiat și trei fete). Vă închipuiți ce mândrie pe mine, că după aceea n-am mai acceptat să mă duc ca diac nici la înmormântările bătrânilor mei vecini. Mi-am ars până și timbrele cu chipul regelui, de teamă să nu încalc ordinea (habar nu aveam ce este aia...), însă așa au fost pe-atunci vremurile. Încă și acum mai am timbre neștampilate din acei ani și pentru care, nefiind atent la descrierea combinei de recoltat cereale, la ora de agricultură, am luat de la prof. Lucian Dunea o palmă de mi-au fluierat urechile. Prof. Dunea a fost cel care, la terminarea clasei a VIII-a, a insistat să mă duc la liceu.

Mi-aduc aminte de cinematograf (unde se află acum miniterenul de fotbal), alfa și omega lumii noastre de la Cenad, unde mare șef era cica Andria și unde rulau jurnale de actualități și filme „Mosfilm“. Apoi cu partizani. Abia în 1968, după evenimentele de la Praga, am fost inundați cu filme cu Winnetou...

Din păcate, pe la mijlocul clasei a III-a, învățătorul nostru Franz Kahles ne-a părăsit pentru o altă însărcinare și noi, copiii lui, am trecut la doamna învățătoare Stana Strungariu. L-am mai întâlnit ulterior, de două-trei ori, când mai mergeam la Cenad și-l căutam la școală pe prof. Gheorghe Doran.

Multe din întrebările puse și nepuse la vremea respectivă aveau să-și găsească răspunsul de foarte curând, când i-am transmis dlui prof. Franz Kahles rugămintea de a completa fișa pentru cartea la care lucrez acum: „Cenăzeni de ieri și de azi”. Mi-a trimis, scanate, nouă pagini scrise cu pixul. Îngrijit, ca pe vremea când ne preda caligrafia.

Pentru carte am extras esențialul, în speranța că ați avut, aveți sau veți avea asemenea învățători și profesori. Și că veți veni cu propriile dumneavoastră amintiri.

***

KAHLES, Franz – S-a născut la data de 13 ianuarie 1934, în satul Lunga, județul Timiș, fiu al lui Mihai și Ana Kahles. În perioada 1940-1944, a frecventat școala primară din satul natal, iar clasa a V-a la Comloșul Mare. Între anii 1946-1948 va urma gimnaziul (secția română) în aceeași localitate. În perioada 1949-1953, va fi cursant al Școlii Pedagogice de Băieți din Timișoara, cu limba de predare româna, la final

Rememorarea venirii strămoșilor șvabilor în Banat, la Căminul Cultural din Cenad

primind diploma de învățător. În 1953, se va angaja la școala din Cenad, la secția germană, în calitate de profesor suplinitor (limba română, geografie, muzică). Va înființa în această localitate o echipă de handbal pentru tineret, care va activa cel puțin două decenii, el însuși fiind nu doar antrenor, ci și jucător. Echipa va participa la campionatele raionale.

În primul an de activitate pedagogică, se va implica puternic și în mișcarea cultural-artistică a comunei de adopție, Cenad, unde va înființa o echipă de teatru, cu elevi din clasele V-VII.

În perioada iunie 1954-decembrie 1956, își va satisface stagiul militar obligatoriu, la un detașament de muncă la Reșița. În primul an, va conduce cursuri serale de alfabetizare a militarilor neștiutori de carte. În 1955, va accede în echipa de handbal din Reșița, ce evolua în campionatul divizionar B. În paralel, va frecventa un curs de calificare la locul de muncă în meseria de dulgher, pe care o va presta până la finalizarea stagiului militar.

În ianuarie 1957, s-a angajat la Raionul Sânnicolau Mare, la secția culturală, unde va lucra până în mai 1957, perioadă în care va frecventa un curs la București pentru a putea îndruma ulterior activități culturale în căminele de

Fotografie la final de an școlar, la Școala Generală din Cenad. De luat aminte ținuta profesorilor.

profil din raionul Sânnicolau Mare. Postul de îndrumător s-a desființat și, drept consecință, a fost nevoit să lucreze din 6 mai până pe 1 septembrie la secția din Cenad a „Fructexport".

Din iunie 1957 până la 15 septembrie 1958, a activat în funcția de director al Căminului Cultural din Cenad. În aceeași perioadă, a fost angajat ca învățător la școala din localitate, la secția română. În data de 15 septembrie 1958, a fost transferat la școala medie mixtă din Sânnicolau Mare, secția germană, clasele I-IV. În același oraș își va continua și activitatea sportivă, fiind membru al clubului sportiv și jucător de handbal. În paralel, va continua și munca în domeniul cultural-artistic, înființând o echipă de teatru pentru tinerii germani din localitate. Drept pentru care va fi declarat, în 1959, învățător fruntaș, ceea ce-i va aduce și o recompensă financiară modică.

La cererea sa de a reveni la școala din Cenad, i se vor pune două condiții și anume: intrarea în partid și preluarea postului de director al căminului cultural. Le va accepta pe amândouă. Va deveni și membru de sindicat.

Pe data de 15 septembrie 1961 va reveni la școala generală din Cenad, la clasele I-IV, secția română. Din 1966 va activa în calitate de profesor suplinitor la secția germană a aceleiași instituții de învățământ. Absolvind, între timp, Institutul Pedagogic din Timișoara, începând cu anul școlar 1971/1972 va lucra aici în calitate de profesor.

Între anii 1965-1976 a fost director-adjunct, răspunzând de buna funcționare a muncii de instruire și educare a secțiilor germană, sârbă și maghiară. A avut sarcina de a îndruma și controla în clase activitatea cadrelor didactice. Fiind în timpul studiilor de la Institutul Pedagogic coleg de clasă cu Ion Sarafoleanu, devenit directorul școlii din Cenad, a făcut echipă bună cu acesta. Unitatea de învățământ din Cenad a avut un renume foarte bun, de pe băncile ei ieșind tineri foarte bine pregătiți pentru viață.

În calitate de director de cămin cultural a fost un factor deosebit de activ în organizarea, desfășurarea și dezvoltarea vieții cultural-artistice din comună,

Kirchweih la Cenad.

fiind astfel direct răspunzător nu doar de programele culturale și petrecerile săptămânale ale comunității, ci și de problemele administrative și financiare ale instituției de cultură, o sarcină care, dincolo de titlul onorant de director, însemna de fapt foarte multă responsabilitate și dificultate.

Prin seriozitatea, pregătirea profesională și funcțiile avute, s-a bucurat de prestigiu nu doar în comunitatea germană locală, din care făcea parte, ci și în rândul celorlalte comunități etnice. Mai mult de un deceniu s-a ocupat de organizarea activităților complementare sărbătoririi anuale a hramului Bisericii romano-catolice din Cenad, respectiv de kirchweih (chirvai), o importantă sărbătoare a șvabilor bănățeni. De asemenea, ani de-a rândul, a organizat și coordonat, sub genericul „Trachtenfeste", numeroase evenimente dedicate prezentării porturilor șvabilor (portul de duminică, de sărbători, de lucru – specifice profesiunii, porturi istorice). Apoi baluri mascate cu elevi, dar mai ales cu tineri germani, cu genericul „Maskenball". În 1972 a pregătit la Cenad, în colaborare cu responsabilii căminelor culturale din Sânnicolau Mare, Tomnatic, Gottlob, Variaș și Biled, o paradă a porturilor populare, care s-a bucurat de un desebit succes. Iar în 1974, a organizat în fața căminului cultural cenăzean, dar și în interiorul acestuia, scenete cu momente ce rememorau venirea pe meleaguri bănățene a strămoșilor șvabilor. La acest eveniment, consemnat și în presa din

Republica Federală a Germaniei, au fost prezenți peste o mie de spectatori.

A lucrat ca profesor la Școala Generală Cenad până la data de 1 iunie 1982 când, ca urmare a cererii sale de plecare definitivă în Germania, i s-a desfăcut contractul de muncă. A urmat, atât pentru el, cât și pentru soția sa, o perioadă deosebit de grea și plină de umilințe, mai ales având și doi minori. Au lucrat împreună la dezgroparea de butuci din pădurea Cenadului, obținând din vânzarea lemnului de foc un venit de subzistență. Un ajutor foarte discret a venit și din partea oficialilor din acea vreme ai comunei, însăși primărița fiind o fostă elevă a prof. F. Kahles.

După emigrarea în Germania, a lucrat în învățământ vreme de 10 ani, pensionându-se în 1994.

După mai mult de trei decenii de viață la Cenad, a revenit în această localitate de mai multe ori. Fiind membru al comitetului de conducere al Comunității Germanilor din Cenad (Heimatortsgemeinschaft Tschanad/Cenad), a inițiat și strâns fonduri financiare pentru renovarea monumentului eroilor germani din Primul Război Mondial și montarea de plăci comemorative cu șvabii cenăzeni căzuți în Cel de-al Doilea Război Mondial, al deportaților în U.R.S.S. și, respectiv, Bărăgan, a capelei vechi etc., aflate în incinta cimitirului catolic din localitate. Tot la inițiativa sa și pe cheltuiala familiei sale, F. Kahles a renovat și împodobit, în același cimitir, cu lucrări picturale, cele 14 statui de pe „Drumul Patimilor“. Cu sprijin din partea HOG Tschanad, s-au realizat plăci comemorative care au fost instalate în Biserica romano-catolică din Cenad.

A organizat în Germania colecte de haine, încălțări, rechizite școlare, jucării și dulciuri pentru copiii sărmani din Cenad, el personal însoțind transporturile și predând bunurile fie la școala, fie la grădinița din Cenad sau la primărie.

Marea sa pasiune o constituie istoria Banatului, în general, a Cenadului în particular. Drept pentru care a redactat și editat o serie de volume numite cu modestie „caiete“:

2004 – *Heimatblatt Tschanad - Erinnern, nicht vergessen* (Foaie de la Cenad - Amintiți-vă, nu uitați);

2005 – *Heimatblatt Tschanad – Weggangen – Angekommen, Tschanader Trachten* (Foaie de la Cenad – Plecat – Sosit – Portul popular la Cenad);

2006 – *Heimatblatt Tschanad - Tschanader Schule - Beim Militär – Feste feiern* (Foaie de la Cenad – Școala din Cenad. La armată. Petreceri);

2007 – *Heimatblatt Tschanad – Tschanader quer durch - Raum und Zeit* (Foaie de la Cenad – Cenăzeni în spațiu și timp);

2008 – *Heimatblatt Tschanad – Verwhte Spuren* (Foaie de la Cenad – Urme spulberate de vânt);

2009 – *Heimatblatt Tschanad – Mysterium Heimat* (Foaie de la Cenad – Enigmele patriei).

2010 – *Heimatblatt, was ist das?* (Foaie de la Cenad – Locul natal – ce este asta?).

Dușan Baiski

Cronologie după *„Cenăzeanul“* (VIII)*

2011 *(continuare din numărul trecut)*

La faza finală, de la Comloșul Mare, din 2 aprilie, a concursului de recitare de poezie religioasă și de compunere de eseu religios, au participat elevele Ariana Andronache și Adina Niglaș, cu recitări de poezii proprii.

Pe 12 mai, la Grădiniţa cu program prelungit a avut loc o activitate didactică pe tema interculturalităţii, la care au participat douăzeci de educatoare de la grupele mari şi pregătitoare din întreaga zonă.

Pe 22 mai se sărbătorește hramul Bisericii ortodoxe sârbe. Antrenul petrecerii populare din curtea Clubului Sârbesc a fost asigurată de orchestra *„Gerin“* din Kikinda (Serbia).

De Rusalii, a fost sărbătorit hramul Bisericii ortodoxe române.

Pe 2 iunie, de Ispas, elevii au depus coroane de flori la morminte ale eroilor din comună.

La etapa zonală a festivalului-concurs *„Lada cu zestre“*, din 28 mai, de la Sânnicolau Mare, au participat din Cenad corul mixt al Bisericii ortodoxe române, formația de tamburași *„Lale sa Moriša“*, solista vocală Dușița Roșu, Ștefan Maxim (artă culinară).

Mănăstirea de maici *„Morisena“* își sărbătorește hramul pe 24 iunie, de ziua Nașterii Sf. Ioan. A fost adusă o raclă cu moaște și lemn din Sfânta Cruce de la Ierusalim.

Pe data de 15 iulie, Consiliul Local își exprimă acordul pentru realizarea investiției *„Pistă de cicloturism în zona de cooperare transfrontalieră România-Ungaria, pe teritoriul comunei Cenad, județul Timiș“*, investiție în valoare totală de 2.045.792 de lei, pista fiind proiectată pentru o lungime de 5,025 km.

În Vinerea Mare, s-a dat în folosință, pescăria *„Anka“*, o investiție a firmei *„Brandon Tim“*.

Cenadul beneficiază de o platformă de transfer a gunoiului menajer, construită din fonduri locale și aflată în estul satului.

Lista proiectelor contractate prin Programul Operaţional Sectorial Mediu, la 31 iulie 2011, cuprinde și proiectul intitulat *„Elaborarea studiilor preliminare măsurilor de management conservativ al Parcului Natural Lunca Mureşului“*.

Luni, 12 septembrie, are loc deschiderea festivă a anului școlar 2011/2012.

Dușan Baiski

* Din mononografia *„«Cenăzeanul» - 25 de ani“*

Fișa personalității

Prezenta fișă servește exclusiv pentru realizarea portretului dvs. în cartea „Cenăzeni de ieri și de azi“ (titlu provizoriu), **aflată în lucru.** Autor: **Dușan Baiski**.

Fișele vor fi publicate și pe site-ul oficial www.cenad.ro, dar, aleatoriu, și în revista „Cenăzeanul“.

Prin completarea și trimiterea fișei, sunteți de acord cu publicarea datelor și informațiilor transmise, atât în carte, cât și în revista „Cenăzeanul“ și, respectiv, pe site-ul oficial www.cenad.ro.

1. **Nume, prenume**: .....
2. **Data și locul nașterii**: .....
3. **Părinți** (nume, prenume și ocupație): .....
4. **Școli absolvite** (perioada): .....
5. **Activitate** (locuri de muncă și perioade, profesii și/sau funcții): .....
6. **Activitate extraprofesională:** .....
7. **Membru în organizații profesionale, politice, religioase, neguvernamentale** (asociații) .....
8. **Lucrări publicate**: .....
9. **Concursuri**: .....
10. **Premii**: .....
11. **Hobby-uri**: .....
12. **Telefon, e-mail, website, adresă poștală** (acestea nu se vor publica, servind exclusiv pentru legătura cu autorul, D. Baiski, pentru clarificări, completări, actualizări etc.): .....

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, **personalitate** este o persoană cu aptitudini și cu însușiri deosebite, cu autoritate și prestigiu, care aduce o contribuție valoroasă în domeniul social-politic, cultural-științific etc.

Întrucât nu ne vom limita strict la definiție, ci o vom adapta la realitățile Cenadului, orice propunere de nume din partea dvs. va fi luată în considerare, fără însă a garanta publicarea în carte, în revistă sau pe site.

NOTĂ:

Fișa se va completa după caz. Unde nu există date ori nu se dorește completarea, se lasă spațiu gol.

Fișa se poate completa și pentru persoane decedate, dar care s-au născut, au trăit ori au activat (cel puțin 12 luni) la Cenad.

Faceți cunoscută această fișă în rândul persoanelor interesate.

După completare, vă rugăm să expediați fișa, însoțită de o fotografie-portret (realizată sau scanată la o rezoluție cât mai mare), pe adresa de e-mail: primaria@cenad.ro și/sau dusanbaiszki@gmail.com

ori pe adresa poștală: **Primăria Cenad / Cenad nr. 652 / Jud. Timiș / Cod 307095.**

Termen: 30 iunie 2018

Lista cuvintelor românești de origine germană, specifice graiului cenăzenilor

M-am orientat aici după lucrarea „Graiul cenăzenilor” a defunctului și regretatului prof. Gheorghe Doran.

Dacă originea cuvintelor este cert germană sau austriacă, limba administrativă cândva, nu este totdeauna sigur. Cum a scris și prof. Doran, stabilirea exactă a provenienței unui cuvânt este câteodată foarte dificilă. Contactul interetnic și cumva și intercultural a lăsat urme de netăgăduit.

Desigur, această listă nu este nici completă, nici exhaustivă, vorbitorii au mai folosit precis și alte cuvinte, neînregistrate aici. Oricum, s-a întrebuințat deseori primul cuvânt venit pe limbă, chiar dacă nu aparținea limbii lui materne, conform principiului „am ceva în cap, dar nu-mi vine pe limbă”

Explicație fonetică și de pronunțare:
Ẽ ẽ - o vocală intermediară între I și E;
Õ õ - o vocală intermediară între O și U

Cuvântul românesc	**Sensul**	**Varianta șvăbească, în pronunția românească**	**Germană literară, termen literar**	**Explicația/traducerea**
aizâmban	tren	Eisnban	Eisenbahn	cale ferată; origine germano-austriacă
braun	maro	braun	braun	origine germană
bormașină	mașină de găurit	Bormașinn	Bohrmaschine	termen universal răspândit, origine germană
carfiol	conopidă	Karfiol	---	origine austriacă, proveniență italiană
chelner	ospătar	Kellner	Kellner	origine germană
Clegard	toponim de sol	Klẽẽgartn	Kleegarten	grădină de trifoi, origine germană
crumpi	cartofi	Krõmpen	Grundbirnen	pară de pământ, origine austriacă
cufăr	geamantan	Cupfă	Koffer	origine germană
cuină	bucătărie	Kih	Küche	origine germană, probabil prin sârbescul *kujna*
drod(uri)	sârmă	Droot	Draht	origine germană
farbă	vopsea	Farb	Farbe	origine germană
a fărbălui	a vopsi	fărbn	färben	origine germană
fârtai	sfert	Fertl	Viertel	origine germană
firang	perdea	Forhäng	Vorhang/Vorhänge	origine germană
fruștiuc	mic dejun	Fruștuc	Frühstück	origine germană
gang(uri)	coridor	Gang	Gang	origine germană neclară
ghizcan	vas de apă cu stropitoare pentru udat	Chizcan	Gießkanne	origine germană
Herșfeld	toponim de sol	Herșfeld		câmpul cerbului sau al stăpânirii
Hiblu	toponim de cartier	Hiwl	Hügel	deal
lila	violet	lila	lila	origine germană
maltăr	mortar	Maltă	---	origine austriacă, proveniență italiană
măndulă	amigdală	Mandl	Mandel	origine germană
miță	șapcă	Mitz	Mütze	origine germană
a molări	a zugrăvi	mooln	malen	origine germană
părădaisă	roșii	Phardeis	Paradiesäpfel	măr de paradis, origine austriacă
pecar	brutar	Beckă	Becker	origine germană
piglu	fier de călcat	Pigleisn	Bügeleisen	origine germană
plaivais	creion	---	Bleiweiß	colorant pe bază de plumb, origine germană neclară

plec	tavă de copt	Bleh	Blech, Backblech	origine germană
pomoroancă	portocală	Pumranci	Pomeranze	origine austriacă
Sanştic	toponim de sol	Sandştĕck	Sandstück	parcelă nisipoasă de teren
şântăr	hingher	Şintă	Schinder	origine germană
şcătulă	cutie de carton	Şahtl	Schachtel, Schatulle	origine germană
sfârtuc	şorţ	Scherrtuh	Geschirrtuch	cârpă de şters vasele spălate, probabil şorţ multifuncţional
sodă	sifon, apă carbogazoasă	Sudawassă	Sodawasser	origine austriacă
şnaidăr	croitor	Şneidă	Schneider	origine germană
şogor	cumnat	Schogor/ Schwogă	Schwager	origine germană, poate pe calea maghiară
şolă	cană (castron?)	Şal	Schale	castronaş, origine germană
şpais	cămară pentru alimente	Şpeis	Speisekammer	origine austriacă
şpiţ	vârf, dar şi toponim de sol	Şpĕţ	Spitze	vârf, origine germană
ştălog	grajd	Ştall	Stall	origine germană
ştănităl	pungă de hârtie	Ştaniţl	---	origine austriacă
a ştricui	a tricota	ştrĕckn	stricken	origine germană
ştrimfi	ciorapi	Ştrŏmp/ Ştrĕmp	Strumpf/Strümpfe	ciorap, origine germană
ştroamfe	pantofi uzaţi	Ştrŏmp/ Ştrĕmp	Strumpf/Strümpfe	ciorap, origine germană
şuştăr	pantofar	Şuştă	Schuster	origine germană
ţădulă	bilet de notiţe, ciornă	Ţĕdl	Zettel	origine germană
Tirgard	toponim de sol		Tiergarten	grădină zoologică, origine germană neclară
văiling	oval	Vaidling	---	origine austriacă

Lista cuvintelor germane de origine românească specifice graiului cenăzenilor

Cuvântul şvăbesc, transcris în pronunţia românească	**Sensul în lb. română**	**Explicaţia/traducerea**
Alimentar	magazin alimentar	
Antinevralcig	Antinevralgic	
Aragas	Aragaz	
Balanţ	ghidon de bicicletă	
Bandagazdă	şeful echipei de treierat	
Basca	căciulă tip bască	
baskulirn	a bascula ceva	
Bidon	bidon	
Bocantşn	bocanci	
Brânză	brânză	
buletin	buletin ca act de identitate	
Bundo	bundă grea de blană	
Cerere	cerere	
Depozit	depou	
Dosar	dosar	
Dudltraubn	strugurii „ţâţele caprei“	traducere directă, origine incertă
Făş	fâş, piesă de îmbrăcăminte	
Firobuz	firobuz	
Fişkal	avocat	origine incertă, poate cu schimbare de sens
Fluttă	molie, dar şi fluture de noapte	
Fluiă	fluier	

Franzelă	pâine tip franzelă	
Gașcă	gașca de prieteni	
Gol	la fotbal	
Gostat	de la Gospodăria Agricolă de Stat	
guții	chemare pentru porci, purcei	
Halat	halat	
Hamal, hamal de lux	hamal, purtător de bagaje	
Hotar	hotar	avea la șvabi sensul de marcare a terenurilor comunei sau a unui teren agricol extravilan
interniirn (*verb*)	a interna într-un spital	
Chef	ca distracție organizată	
Chitanță	chitanță	
Cocoș	cocoș	origine incertă
Cholectiv	ca C.A.P.	
Cholț	murdărie uscată la colțul ochiului (bolnav)	
Cooperativa	magazin mixt de fierărie și altele	
Librărie	librărie	
Maiou	maiou	
Mălai	mălai	
Mămăliga	mămăliga	
Ministăbogn	coli ministeriale	traducere directă
Mișstoo	mișstou	origine românească, proveniență țigănească
Mici	mici (cu mușstar)	
mosoliirn (*verb*)	a mozoli (îndrăgostiții)	
Motorin	motorină	
Murătură	murătură	
Naveta (machn)	(a face) naveta	
Pariză	salam fiert tip parizer	
Permiss	permisie	
Peron	peron de gară	
Prise	priză de curent	
Prunieșnaps	țuică de prune	
pui-pui-pui	chemarea puilor	
Punga	pungă	
Remorca	remorca (de tractor de ex.)	
Robinett	robinet (de apă, gaz)	
Zacuscă	zacuscă	
Salvare	serviciul de salvare	
Siiskraut	varză dulce	traducere directă din lb. română
Ședința	ședința	
Șmecăr	șmecher	retraducere din germană în română și iar în germană
Șvoob (*m)*	șvab, libarcă	
Tata (*m)*	tată	
thilló	dilău	origine incertă
Tifon (*u)*	tifon	
Travers	traverse pentru șine de cale ferată	
Țallaș	teren îngrădit pentru animale	sălaș
Vânătn	vinete	

Johann Balthasar

Curier juridic

În acest număr voi prezenta punerea sub interdicție, declararea judecătorească a morții și cererile cu valoare redusă.

Punerea sub interdicție a unei persoane intervine în situația în care aceasta nu mai are discernământul necesar pentru a încheia singură și in nume propriu acte juridice. În mod concret, în situația în care o persoană suferă de alienație mintală sau debilitate mintală, orice persoană interesată poate solicita judecătoriei de la domiciliul persoanei bolnave, punerea ei sub interdicție judecătorească. Judecătoria va înainta dosarul parchetului, unde procurorul și organele de poliție vor efectua cercetări pentru a se stabili starea de sănătate a persoanei, în acest sens fiind solicitată și o expertiză medico-legală psihiatrică efectuată de Institutul de Medicină Legală. Dacă se consideră necesar, comisia de medici care examinează persoana bolnavă va putea solicita instanței de judecată chiar și internarea acesteia pentru o perioadă de maxim 6 săptămâni într-un spital cu specialitate psihiatrică pentru evaluare. Totodată, pe perioada procesului de punere sub interdicție, judecătorul va dispune numirea unui curator care să reprezinte persoana bolnavă în fața instanței de judecată. După definitivarea cercetărilor, procurorul va înainta dosarul către instanța de judecată, care va trece la judecarea cererii, judecată la care va fi prezentă obligatoriu persoana a cărei punere sub interdicție se solicită, pentru ca judecătorul să-i pună personal câteva întrebări pentru a constata starea ei mintală.

În situația în care din cercetările efectuate de procuror, din expertizele medico-legale psihiatrice și audierea persoanei în cauză se constată că se impune punerea sub interdicție, instanța admite cererea care se va comunica la serviciul de evidență a persoanelor, serviciului sanitar competent, biroului de carte funciară și registrului comerțului, pentru a impiedica încheierea unor acte juridice de către persoana pusă sub interdicție, deoarece de la data rămânerii definitive a hotărârii de punere sub interdicție, persoana în cauză nu mai poate încheia nici un fel de acte juridice.

Imediat după punerea sub interdicție a unei persoane, instanța de judecată va numi și un tutore, care se va ocupa de persoana pusă sub interdicție.

Procedura declarării judecătorești a morții intervine în situația în care nu se cunoaște data și locul decesului unei persoane, dar există indicii sau presupunerea că a decedat. Această situație intervine de regulă când o persoană pleacă din localitatea sau țara unde a trăit o perioadă de timp și cunoscuții sau rudele acesteia nu mai primesc vești despre ea și se presupune că a decedat, de regulă când vârsta acesteia duce la presupunerea că este decedată.

Cererea de declarare judecătorească a morții se depune de orice persoană interesată, la judecătoria în circumscripția căreia a avut ultimul domiciliu cunoscut persoana presupus decedată.

Cererea trebuie să cuprindă data presupusă a decesului, iar dacă nu se cunoaște data exactă se consideră ca dată a decesului ultima zi a anului presupus în care a decedat persoana în cauză.

Instanța de judecată va solicita informații despre persoana presupus decedată de la primăria și organele de poliție ale localității ultimului domiciliu cunoscut al decedatului. Totodată, se va dispune afișarea cererii de declarare judecătorească a morții la ultimul domiciliul al persoanei dispărute, la sediul primăriei, și într-un ziar, iar persoanele care cunosc date despre cel dispărut sunt rugate să anunțe instanța.

După ce a trecut o perioadă de două luni de la publicarea cererii în condițiile arătate mai sus și după primirea informațiilor de la primărie și poliție, instanța va trece la judecarea cererii când vor fi audiate ca martori și persoanele care cunosc ultimele informații despre persoana dispărută.

În cazul admiterii cererii, hotărârea definitivă de declarare judecătorească a morții se afișează timp de două luni la instanța, la primăria și la ultimul domiciliu al persoanei declarate moartă și se comunică la serviciul de evidență a persoanelor pentru înregistrarea morții.

În situația în care, ulterior, se descoperă că persoana declarată moartă încă trăiește sau există un certificat de deces cu data exactă a morții, hotărârea de declarare judecătorească a morții se va anula de instanța care a declarat decesul.

Procedura cererilor cu valoare redusă se aplică în cazul în care valoarea cererii care are caracter patrimonial, nu depășește suma de 10.000 lei. Această procedură este una facultativă, reclamantul putând alege între această procedură sau procedura normală. În situația în care instanța de judecată constată că cererea formulată nu poate fi soluționată prin această procedură, va comunica acest lucru reclamantului, iar dacă reclamantul nu își retrage cererea ea va fi judecată după dreptul comun.

Competența de soluționare aparține judecătoriei de la domiciliul pârâtului dacă o dispoziție legală sau convenția părților nu stabilește competența altei judecătorii.

Față de o cerere de chemare în judecată de drept comun, în cazul cererii cu valoare redusă procedura se declanșează prin completarea de către reclamant a unui formular tipizat

(Continuare în pag. 23)

Avocat **Dan Muntean**

La târg, la Monor

Monor, un orăşel din Ungaria, aflat la o distanţă de 38 km de capitala ţării vecine, Budapesta, găzduieşte şase luni pe an (martie, aprilie, mai, august, septembrie şi octombrie) un târg de păsări şi animale mici. O suprafaţă cât trei terenuri de fotbal se umple cu păsări, animale mici, reptile, peşti şi păsări exotice. E cel mai mare târg de acest gen din Europa de Est, poate chiar din toată Europa. Au venit vizitatori şi cumpărători din Rusia şi până din Germania, dar evident că ponderea au deţinut-o fostele ţări socialiste vecine cu Ungaria.

La animale mici au fost scoşi la vânzare iepuri din aproape toate rasele din zonă, de la Cap de Leu (500 g) până la Uriaşul Belgian (13-15 kg), dar şi capre mici, porci de Vietnam, porci de Guineea şi chiar ponei, evident mânji. Preţurile au variat de la 10 euro până la câteva sute la ponei, în funcţie de rasă, culoare sau vârstă. Ceva nou: s-au văzut şi dihori îmblânziţi, care sunt animale de companie ale marilor doamne, iar culoarea lor e galbenă, diferită de culoarea dihorului din sălbăticie.

Peşti exotici s-au găsit în cel puţin 10 locuri, în bazine cu apă încălzită, iar varietatea lor a fost foarte mare, poate 20-25 de specii, unele de o frumuseţe aparte, iar preţurile începeau la un euro/exemplar şi ajungeau şi la 30 euro/exemplar. Tot în zona peştilor se găseau şi câteva rase de broaşte ţestoase de apă şi de uscat. La şerpi, existau oferte de la cei otrăvitori şi până la pitoni pitici, dar şi preţurile erau mari şi variate, în funcţie de specie, culoare, vârstă etc.

Oferta de păsări a fost şi ea foarte mare, începând de la găini şi terminând cu enu, struţul australian. La rasele de găini pitice s-au evidenţia atât Chambo, cât şi Mii de Flori, iar la rasele grele Cochinchina şi Brahma. La cele din grupa de mijloc: Mătase Japoneză, Potârniche Italiană şi Australorp. Evident că la găini preţurile au fost acceptabile, de la 10 la 25 de euro/exemplar. S-au mai expus foarte multe bibilici, de diferite culori, iar cele franceze, care ajung la 4-5 kg, au fost cele mai scumpe.

Curcanii au fost în număr relativ mic. Curcile normale ajungeau la 15-20 de euro/exemplar.

Gâştele nu au fost nici ele în număr mare, fiind prezente cele din rasa comună, dar şi din rasa Touluse, una frumoasă şi foarte prolifică.

Nici raţe n-au fost mai multe, în schimb s-au găsit raţe de ornament foarte frumoase, din rasele Mandarine şi Caroline, iar preţurile – accesibile –, între 15 şi 25 de euro/exemplar.

Poate cele mai frumoase păsări expuse s-au regăsit la fazani de diferite rase şi de o frumuseţe aparte, începând cu fazanul sălbatic, Fazanul Auriu, Fazanul Argintiu şi terminând cu Fazanul de Hymalaia, al căror preţ se situa pe la 400 euro/exemplar.

Desigur, nu au lipsit nici păsărelele, existente la târg într-o variată gamă de rase, varietăţi şi culori, iar ca mărime, de la Peruş la Cacadu oferta a fost foarte mare. Dacă Peruşii, Nimfele şi Acaponis se puteau cumpăra cu 10-15 euro/exemplar, rasele mari, Marele Alexandru, ajungeau la 150 euro/exemplar, iar Ara şi Cacadu ajungeau şi la 1.000 de euro/exemplar.

Porumbeii sălbatici (turturelele) au fost mulţi, de la cei sălbatici la cei comuni (Cucuruzul) şi terminând cu rase americane sau asiatice de diferite culori, dar şi la preţuri pipărate, de 40-50 de euro/exemplar, spre deosebire de turturele, care se puteau achiziţiona cu 3-4 euro/exemplar.

Evident, ca număr de exemplare, cei mai mulţi au fost porumbeii, începând cu Porumbelul Diamant (cât o vrăbiuţă) şi terminând cu Romanii, Uriaşul Maghiar sau Texanul, ce ajungeau la 1 kg greutate. Şi la porumbei s-au expus multe rase, în special din cele autohtone, rase de joc sau zbor. Poştaşii s-au găsit şi ei în număr mare, începând cu cei fără inele (500 de forinţi) şi până la cei cu palmares la zbor, pe care se cereau şi 1.000 de euro/exemplar.

Porumbeii au fost de diferite rase şi culori, la preţuri în funcţie de mărime sau culoare, spre exemplu Guşatul de Pomerania, de la 15 la 100 de euro/exemplar. Cei mai accesibili la preţ au fost jucătorii şi zburătorii, la 5-10 euro/exemplar. Preţuri mari s-au observat şi la rasele mici, Blondinetti şi Satinetti, rase de o frumuseţe aparte. La rasele de carne, Kine, Mondain, Roman, Straser, Poştaşi Uriaşi Americani sau Texani oferta a fost relativ mică, la preţuri accesibile de 15-30 de euro/exemplar.

Orăşelul Monor a făcut şi face bani mulţi cu acest târg, unde intrarea costă 500 de forinţi, iar pentru maşină se mai plătesc alţi 1.500 de forinţi. Cei care vând plătesc 2.000 de forinţi, dar se scot bani frumoşi din vânzări (păsări, animale, furaje etc.). Aici am găsit turte sau zahăr ars, cu nucă,

(Continuare în pag. 23)

Gheorghe Anuichi

Uniunea Europeană – Scurtă istorie (XIX)

Controalele la frontierele externe ale Uniunii Europene (5)

Supravegherea frontierelor. Supravegherea frontierelor are drept principal obiectiv prevenirea trecerilor frauduloase ale frontierei, combaterea criminalității transfrontaliere și luarea de măsuri împotriva persoanelor care au trecut ilegal frontiera. O persoană care a trecut ilegal frontiera și care nu are drept de ședere pe teritoriul statului membru respectiv este reținută și i se aplică procedurile care respectă Directiva 2008/115/CE. Polițiștii de frontieră acționează în unități fixe sau mobile în vederea asigurării supravegherii frontierelor externe.

Supravegherea se efectuează astfel încât să prevină și să descurajeze sustragerea de la verificările de la punctele de trecere a frontierei. Supravegherea între punctele de trecere a frontierei este asigurată de polițiștii de frontieră ale căror efectiv și metode sunt adaptate riscurilor și amenințărilor existente sau previzibile. Aceasta include modificarea frecventă și inopinată a perioadelor de supraveghere, astfel încât trecerile ilegale ale frontierei să fie în permanență în măsură să fie descoperite. Supravegherea se efectuează de unități fixe sau mobile, care își îndeplinesc misiunea prin patrulare sau prin prezența în locuri cunoscute ca fiind sensibile, obiectivul respectivei supravegheri fiind surprinderea persoanelor care trec ilegal frontiera. Supravegherea se poate face, de asemenea, cu ajutorul mijloacelor tehnice, inclusiv prin mijloace electronice.

Refuzul intrării. Intrarea pe teritoriul statelor membre se refuză resortisanților țărilor terțe care nu îndeplinesc toate condițiile de intrare prevăzute în prezentul regulament, și anume: pentru șederile preconizate pe teritoriul statelor membre pentru o perioadă de maximum 90 de zile în orice perioadă de 180 de zile, ceea ce implică luarea în considerare a ultimei perioade de 180 de zile precedente fiecărei zile de ședere, condițiile de intrare pentru resortisanții țărilor terțe fiind următoarele: să fie în posesia unui document de călătorie valabil care să permită titularului să treacă frontiera și care să îndeplinească următoarele criterii: să fie valabil pentru o perioadă de cel puțin trei luni de la data preconizată a plecării de pe teritoriul statelor membre (în caz justificat de urgență, această obligație poate fi înlăturată) și să fi fost eliberat în ultimii 10 an; să fie în posesia unei vize valabile, să justifice scopul și condițiile șederii planificate și să dispună de mijloace de subzistență suficiente, atât pentru durata șederii planificate, cât și pentru întoarcerea în țara de origine sau pentru tranzitul către o țară terță în care admisia este garantată, sau să fie în măsură să dobândească legal respectivele mijloace, să nu fie o persoană care face obiectul unei alerte emise în SIS în scopul de a i se refuza intrarea, să nu fie considerat o amenințare pentru ordinea publică, securitatea internă, sănătatea publică sau relațiile internaționale ale unuia dintre statele membre și, în special, să nu facă obiectul unei alerte emise în scopul de a i se refuza intrarea în bazele de date ale statelor membre pentru motivele enumerate anterior.

Aceasta nu aduce atingere aplicării dispozițiilor speciale privind dreptul la azil și la protecție internațională sau eliberarea unei vize de lungă ședere.

Intrarea nu poate fi refuzată decât printr-o decizie care să indice motivele precise ale refuzului. Decizia se ia de către autoritatea competentă abilitată în acest sens de dreptul intern. Respectiva decizie intră în vigoare imediat. Decizia motivată indicând cauzele precise ale refuzului se comunică printr-un formular uniform, care se completează de autoritatea abilitată de dreptul intern să refuze intrarea. Formularul uniform astfel completat se înmânează resortisantului țării terțe în cauză, care confirmă primirea deciziei de refuz prin respectivul formular. Persoanele care au făcut obiectul unei decizii de refuz al intrării au dreptul la o cale de atac. Calea de atac se desfășoară în conformitate cu dreptul intern. Resortisantului țării terțe i se pun la dispoziție informații scrise cu privire la punctele de contact în măsură să îi comunice informații legate de reprezentanții competenți să acționeze în numele respectivului resortisantul al țării terțe, în conformitate cu dreptul intern. Introducerea unei asemenea căi de atac nu are efect suspensiv asupra deciziei de refuz al intrării. Polițiștii de frontieră se asigură că resortisantul țării terțe care a făcut obiectul unei decizii de refuz al intrării nu intră pe teritoriul statului membru în cauză.

Punerea în aplicare a controlului. Controlul la frontiere se efectuează de către polițiștii de frontieră, în conformitate cu dispozițiile prezentului regulament și cu dreptul intern. În exercitarea controlului la frontiere, polițiștii de frontieră păstrează competențele de inițiere a procedurilor penale conferite de dreptul intern. Statele membre se asigură că polițiștii de frontieră sunt profesioniști specializați și formați corespunzător, luând în considerare curricula comună de pregătire pentru polițiștii de frontieră, stabilită și dezvoltată de Agenția Frontex.

(Continuare în pag. 23)

Tiberiu-Ioan Bociat

Plante medicinale, remedii miraculoase (XVII)

Frasin

(Fraxinus excelsior)

Frasinul este un arbore înalt de până la 40 m, care crește prin păduri, lunci și zăvoaie, în special în zone de câmpie. Tulpina sa dreaptă prezintă în partea tânără scoarță de culoarea cenușie-verzuie, iar în cea bazală cenușiu-negricioasă, cu crăpături ondulate. Mugurii de pe ramuri sunt de culoare neagră, iar frunzele sunt imparipenat compuse, ca și cele ale salcâmului. Spre deosebire de acesta, foliolele care alcătuiesc frunza sunt ascuțite la vârf și au marginile zimțate. Florile care apar în luna aprilie, înaintea frunzelor, sunt poligame, adică pe același copac se găsesc flori mascule, femele și hermafrodite. Fructul, prevăzut cu o aripioară îngustă, se numește samara. El atârnă pe niște codițe, producând un sunet metalic atunci când vântul suflă puternic.

De la frasin se utilizează foliolele recoltate în lunile mai-iunie, care se usucă în straturi, la umbră, în poduri bine aerisite. Scoarța se folosește mai puțin, dar are o foarte bună acțiune febrifugă.

Principiile active conținute în frunze sunt: taniniul, substanțe flavonoidice și cumanirice, manitol, acid malic, vitamina C, săruri de potasiu.

Produsul are proprietăți diuretice, diaforetice, antireumatice, antigutoase, coleretice, colagoge, laxative.

Preparatele obținute din foliole de frasin sunt indicate în gută, dureri articulare, poliartritră, edeme, obezitate cu retenție hidrică, dischinezii biliare, constipație, boli renale.

Infuzia obținută dintr-o linguriță de foliole uscate și mărunțite la 250 ml apă se utilizează în tratamentul reumatismului, gutei, litiazei renale, edemelor, retenției de apă și obezității. Se bea 0.5-1 l infuzie pe zi.

În bolile reumatice foarte bună este combinația de: coajă de salcie 50 g, frunze de mesteacăn 40 g, frunze de frasin 10 g;

Se prepară un decoct din o linguriță amestec la o cană de apă; se bea la prânz 1-2 căni de ceai cald.

În farmacii și magazine naturiste produsul se găsește sub formă de ceaiuri simple sau combinate (antireumatice), tincturi, capsule și germoderivate.

Gălbenele

Calendula officinalis

Planta este originară din sudul Europei. La noi în țară se cultivă încă de mult timp ca plantă ornamentală; prin cultură această specie a produs o serie de varietăți decorative, însă în scopuri medicinale se folosește numai varietatea caracterizată prin flori duble, de culoare galben-portocalie. Planta este anuală, rar bianuală, înaltă de 40-80 cm, bogat ramificată și păroasă, cu miros balsamic puternic. Frunzele sunt alterne, iar florile grupate în capitule terminale mari, alcătuite din flori ligulate, tridințate pe margini, de culoare galben-portocalie și flori centrale tubuloase, de culoare galbenă. Înflorește din luna mai până în septembrie. Fructele sunt achene curbate în formă de seceră, cu mici țepi.

În scopuri medicinale se utilizează fie numai florile marginale, fie întreg capitul. Ambele produse au miros slab aromat, cu gust amărui-sărat. Florile se recoltează fără codițe pe tot parcursul zilei, pe timp însorit și uscat. Uscarea se face în spații aerisite, la umbră.

Principiile active conținute de gălbenele sunt saponozide triterpenice, carotinoide, flavonoide, substanțe amare, vitamina C, acid malic, mucilagii, esteri colesterinici ai acizilor lauric, miristic, palmitic, margaric.

Acțiunea farmacologică: coleretică, emenagogă, cicatrizantă, antiinflamatoare, bactericidă, antitrichomoniazică. Datorită proprietăților cicatrizante, florile se folosesc intern, singure sau în combinație cu coadă șoricelului, în ulcerul gastric și duodenal.

Infuzia se prepară din 2 lingurițe cu vârf de flori uscate la 350 ml apă și se consumă de 3 ori pe zi ceaiul călduț, cu 30 minute înainte de mese. Această infuzie se poate folosi și în tulburările de ciclu menstrual, afecțiuni hepatice și biliare.

Datorită principiilor active din gălbenele, produsele obținute din aceste flori se folosesc pentru tratarea locală a plăgilor chiar și a celor atone, a înțepăturilor de insecte, a degerăturilor și arsurilor, leziunilor ulceroase ale sânilor, leucoreei (spălături vaginale), în terapia acneei precum și pentru hrănirea și hidratarea tenurilor uscate.

În farmacii produsul se găsește sub formă de ceai simplu sau combinat, cremă, tinctură.

Crema se poate prepara din 100 g untură de porc și 25g flori proaspete, se lasă la foc mic 12-15 minute, se lasă amestecul până a doua zi, când se încălzește din nou și se strecoară.

Tinctura de gălbenele se obține din 30 g flori proaspăt culese, peste care se toarnă 100 g alcool de 70 grade, ca să acopere florile în întregime, vasul în care s-a pus se lasă la soare timp de 2 săptămâni, după care se filtrează. 10 g din această tinctură se amestecă cu 100 g apă fiartă, iar când se răcește se fac cu această soluție comprese pentru răni, arsuri, ulcerații, sau spălături în cazul leucoreei.

Extractul din gălbenele, în combinație cu mărul lupului și arnică, se utilizează la obținerea cremei anihemoroidale, iar în combinație cu extractele de tătăneasă, sunătoare și mușețel, la obținerea cremei cicatrizante. În tratamentul ulcerelor varicoase, arsurilor, plăgilor, se recomandă asocierea cu propolis.

Farmacist **Rodica Pitic**

Jurnale de călătorie - 10 Ţări (V)

Aşa cum scriam în numărul trecut al revistei, Barcelona poate fi numit şi oraşul lui Gaudi, fără nici cea mai mică teamă că am putea greşi. **Antoni Gaudí** (născ. 25 iunie 1852 – dec. 10 iunie 1926) a fost un arhitect catalan faimos atât pentru stilul său unic, cât şi pentru proiectele sale puternic individualizate. El a fost susţinut de către Eusebi Güell, un industriaş bogat, pentru care a creat Palatul Güell în anul 1889, clădire care va fi înscrisă mai târziu în patrimoniul mondial al UNESCO , împreună cu alte opere ale sale: *Casa Milà* (construită în 1907) sau *Parcul Güell* (amenajat între anii 1900 şi 1914). În 1883 a început construcţia unei catedrale dedicate Sfintei Familii, ***Sagrada Família***, catedrală finanţată din fonduri publice. El a continuat să lucreze la acest proiect până la moartea sa, survenită la 10 iunie 1926, în urma unui accident (fusese lovit de un tramvai). Acest monument mai este şi astăzi în lucru, datorită donaţiilor din fonduri publice. Dar, despre faimoasa catedrală în următoarele file de jurnal.

În Barcelona întâlneşti câteva dintre realizările extraordinare ale lui Gaudi, fără de care vizita ar fi incompletă în acest minunat oraş. **Casa Milla** sau **La Pedrera**, construită de vestitul arhitect între anii 1905-1912, parte a patrimoniului cultural UNESCO, se face remarcată prin ondulările faţadei şi balcoanele din fier forjat, foarte bogat ornamentate cu forme organice, care amintesc privitorului de forme din zona marină (vârtejuri de ape, curgeri, alge sau diferite vietăţi marine). În interior, balustrada scării, cât şi intrarea principală sunt de asemenea splendide dantelării din fier forjat cu forme curbate, în stil Art Nouveau. Vizita în interiorul Casei Mila începe în podul de la ultimul nivel, unde se urcă cu liftul din holul de la intrare şi unde pot fi admirate machete şi schiţe ale lucrărilor marelui architect. Din pod se iese pe terasa clădirii, unde coşurile căminelor, asemenea caselor proiectate de Gaudi, dau impresia fiecare că sunt sculpturi independente, bogat ornamentate, exuberante şi fiecare originală.

Casa Batlló, este o altă capodoperă arhitectonică a lui Gaudi, unul dintre cele mai strălucite exemple al modernismului catalan (Art Nouveau). Faţada ni se înfăţişează ca un joc de suprafeţe curbe, concave şi convexe, singurele linii drepte fiind cele ale ferestrelor, într-un joc de culori, predominant fiind albastrul şi verdele, dar interesant este faptul că nuanţele se schimbă în funcţie de lumina soarelui, seara acestea devenind mult mai intense şi cu diferite reflexe. Uitându-te mai atent la detaliile care compun faţada casei, acestea pot sugera oasele care compun un schelet, poate de aceea Casei Batllo i se mai spune şi **Casa Oaselor**. Acest lucru este parcă evidenţiat şi de alte detalii, cum ar fi: scara interioară a cărei mână curentă aduce a coloană vertebrală sau acoperişul ondulat care poate fi asemuit cu o spinare de balaur. Pe terasă, răsuflătorile (hornurile) sunt specifice lui Gaudi, bogat ornamentate cu faianţă colorată, dar şi alte detalii arhitectonice care aduc cu o coadă de balaur.

Casa Vincens, este prima mare lucrare realizată de Gaudi, pentru o familie bogată care deţinea o fabrică de ceremică, iar acest lucru este foarte mult evidenţiat prin bogăţia de ceramică colorată de pe faţadă, în nuanţe de alb şi verde, contrastând puternic cu cărămida roşie folosită şi ea din belşug. Spre deosebire de celelalte case proiectate de Gaudi, pe aceasta se pot observa şi multe decoraţiuni de origine islamică, aşezate pe faţada clădirii, dar şi faptul că, fiind la începutul carierei, artistul a preferat liniile drepte în locul celor curbe, care l-au făcut mai apoi celebru.

Palatul Guell, situat foarte aproape de celebra stradă Las Ramblas, construit de Gaudi pentru marele magnat

al industriei Eusebi Guell, nu este atât de spectaculos la exterior ca şi celelalte case proiectate în oraş, dar ceea ce îl face vestit sunt coşurile de fum, care arată ca nişte brazi de Crăciun, răsucite şi bogat ornamentate. Interiorul palatului este mult mai spectaculos decât exteriorul său.

Dar, după catedrala Sagrada Familia, opera cea mai importantă a lui Gaudi cred eu că este **Parcul Guell.** Acesta, în suprafaţă de 17 hectare, cu o diferenţă de nivel de 60 metri, este o oază de linişte, chiar mistică, în mijlocul agitaţiei urbane care o reprezintă metropola catalană şi care cu siguranţă nu trebuie ratat nicidecum în vizita făcută aici. Există forme ondulate de parcă ar fi râuri de lavă, pasaje acoperite cu coloane de forma unor copaci, stalactite şi forme geometrice. Multe din suprafeţele existente sunt acoperite cu bucăţi de ceramică sau sticlă colorate în stil mozaic numit **Trencadis**. Acesta este un tip de mozaic utilizat în modernismul catalan, creat din cioburi sparte de faianţă sau folosind bucăţi de ceramică şi gresie. Pentru acest stil, Antoni Gaudí în special a propus o metodă mai neconvenţională. El a acoperit arhitectura sa cu ceramica glazurată de diferite forme şi culori, care au creat modele viu colorate, ceramica provenind de la rebuturile unor fabrici de profil catalane, dar şi cioburi de pahare şi sticlă colorată. Gaudi a vrut să integraze opera sa cât mai mult în natură şi acest lucru se vede prin forma coloanelor, prin pasajele şi tunelurile sub formă de peşteri. La intrarea în parc, între scări, tronează un imens balaur sau şopârlă viu colorată, simbol pe care o să îl întâlniţi fracvent pe articolele care se vând ca suveniruri.

Dar Barcelona nu înseamnă numai operele lui Gaudi şi viziunea sa modernistă, stil Art Nouveau, ci şi alte obiective turistice tot atâ de demne de vizitat şi pe care am avut ocazia şi plăcerea să le văd. Aici, poate fi amintit **Parc de Ciutadella** (în apopierea lui se află şi grădina zoologică care adăposteşte peste 7.500 de animale) şi **Arcul de Triumf**, în stil maur, care se află la capătul unei promenade largi şi cu stâlpi de iluminat foarte bogaţi în ornamente metalice din fier forjat.

Un alt obiectiv de neratat este zona **Cartierului Gotic**, dar şi **Catedrala Barcelonei**, construită în acelaşi stil gotic între anii 1298 şi 1448, o zonă deosebit de pitorească prin faptul că este compusă dintr-un labirint de străduţe încărcate cu istorie şi mici piaţete.

La poalele **Dealului Montjuc** (pe care eu nu am urcat, dar care face parte şi el din obiectivele turistice ale Barcelonei) se află **Fântânile Magice**. De ce magice? Pentru că pentru o oră şi ceva, odată pornite încep să spună o adevată poveste de lumină, muzică şi jocuri ale apei. Sigur că aici era un potop de oameni veniţi să le admire şi unde fiind seară şi neştiind unde să te mai uiţi uşor de poţi rătăci. Atenţie dar! Fântânile nu pornesc decât în weekend, vinerea şi sâmbăta, dar programul exact poate fi aflat de pe site-ul oficial. Ceea ce aş vrea să spun despre ele nu cred că reuşesc pentru că sunt pur şi simplu… magice şi trebuie să fii acolo să vezi cu ochii tăi minunăţia. La capătul bulevardului dinspre fântâni se află **Piaţa Spania**, o zonă foarte largă, cu trafic intens şi în care se află o clădire circulară, **Mall Arena di Barcelona**, care în trecut era folosită ca şi arenă pentru

luptele de tauri. Am avut şansa să fiu în Barcelona în anul 2012, chiar atunci când Spania câştiga Campionatul European de Fotbal, şi am participat şi eu la bucuria fanilor, adunaţi în această uriaşă piaţă. Şi acum îmi răsună în gând şi îmi amintesc perfect strigătele suporterilor: *Yo soy Espagnol!* Magnific!

În Barcelona am mai vizitat şi **Muzeul Ciocolatei**, unde se pot admira diferite machete ale unor clădiri, personaje sau animale făcute din ciocolată, dar şi modalităţi de prelucrare a acesteia. Interesant mi s-a părut ideea de a face inclusiv biletul de intrare din delicioasa ciocolată, astfel încât, la final, l-am putut mânca.

Tiberiu-Ioan Bociat

Rețete din Serbia

Continuăm seria rețetelor din Serbia cu prăjituri care trezesc nostalgii celor care au prins perioada dulciurilor aduse prin „micul trafic”: ciocolata gigant „Galeb”, ciocolata cu orez YO-YO, biscuții Yaffa, Isleri etc. Am constatat cu satisfacție că aceste produse au fost reînviate și unele se găsesc uneori chiar și în supermarketurile noastre. Caracteristica prăjiturilor din Serbia este aceea că nu au nicio legătură cu mesele hipocalorice, din compoziția lor nelipsind ingrediente de origine turcească, cum ar fi smochinele, alunele de pădure sau citricele.

Prăjitură „Yaffa Cake”

Ingrediente:
- 8 ouă întregi
- 600 grame zahăr
- 450 ml lapte
- 6 linguri ulei
- 600 grame făină

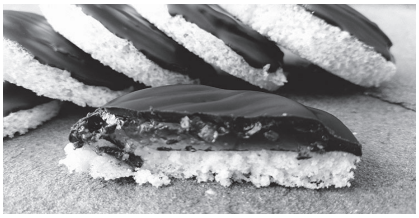

Se bat ouăle cu zahărul, se adaugă laptele, făina și uleiul. Se coace un blat gros la foc potrivit și se taie în două. Jumătate se păstrează pentru bază, iar jumătate se va folosi la cremă.

Se face un sirop din 400 ml apă și 300 grame zahăr. Se adaugă 5 linguri de gem de caise și se mai dă un clocot. Se dau pe răzătoare 2-3 portocale întregi, congelate și se amestecă cu siropul fierbinte. Se fărâmițează unul din cele două blaturi, adăugându-se la compoziția formată din sirop și portocale. Pe blatul rămas întreg se întinde gem de caise, apoi crema și se dă la frigider până se încheagă. Deasupra se toarnă glazură de ciocolată.

Salam cu smochine

Ingrediente:
- 100 grame unt
- 100 grame zahăr
- 1 plic zahăr vanilat
- 2 ciocolate cu conținut mare de cacao
- 6-8 buc. smochine tăiate bucăți
- 100 de grame de biscuiți dați prin mașină
- coajă rasă de portocale sau lămâi
- 1 foaie de napolitană („Lica”)

Se freacă untul cu zahărul, zahărul vanilat, ciocolata topită, dar nu fierbinte, smochinele și biscuiții măcinați.

Compoziția se întinde pe foaia de napolitană pusă pe un șervet umed. Se rulează, se dă la rece, apoi se poate tăia felii.

„Ludo testo“ – „Aluatul nebun”

Acest aluat se poate păstra până la o săptămână în frigider, putând fi folosit la nevoie pentru diferite prăjituri de patiserie cum ar fi cornurile, colacii umpluți cu mere, nucă, cacao, mac etc.

Ingrediente:
- 1,5 kg făină (se poate pregăti și din făină mai puțină, păstrând proporția și pentru celelalte ingrediente)
- 1 cub de drojdie
- 2 lingurițe sare
- 1 lingură zahăr
- 200 ml ulei
- 200 ml lapte călduț
- 750 ml apă rece

Se amestecă toate ingredientele de mai sus, se frământă un aluat, care se poate folosi imediat pentru diferite produse de patiserie (colaci, cornuri etc), iar ceea ce rămâne se poate păstra în frigider, cu condiția ca aluatul să fie complet acoperit cu o folie alimentară sau vasul în care se păstrează să fie pus într-o pungă de nylon.

...Dar și-o plăcintă spaniolă

Ingrediente:

Într-un vas adânc se amestecă bine ouăle, se adaugă mălaiul, făina cu praful de copt, sarea, uleiul, laptele și se amestecă bine. Cu o lingură se amestecă brânza mărunțită și toate celelalte ingrediente. Amestecul se toarnă în strat uniform într-un vas rotund de copt (sau o tavă) cu diametrul 26 cm. Se coace 50 minute la temperatura de 180° C.
- 4 ouă
- cană de mălai – 250 g
- 1 praf de copt
- 1 linguriță de sare
- ½ de cană de ulei
- 1 cană de lapte
- 100-150 g de brânză
- 100-150 g de șuncă tăiată mărunt
- 4-5 castraveciori murați
- 1 legătură de frunze de pătrunjel tocat
- 1 ardei roșu tăiat.

Pagină realizată de **Cornelia Varga**

Curier...

(Urmare din pag. 16)

care poate fi găsit pe situl Ministerului Justiției sau la orice judecătorie. Pe acest formular reclamantul completează rubricile privind indentitatea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor și alte elemente necesare soluționării cererii.

După depunerea formularului, instanța de judecată va comunica pârâtului formularul completat de reclamant împreună cu un alt formular pe care trebuie să îl completeze pârâtul și să îl înainteze instanței de judecată în termen de 30 de zile. Dacă pârâtul are la rândul său pretenții față de reclamant, poate formula cerere reconvențională, însă doar dacă se încadrează în condițiile cererii cu valoare redusă, iar cererea reconvențională se comunică reclamantului, care va completa formularul de întâmpinare și îl va comunica instanței tot într-un termen de 30 de zile.

În termen de 30 de zile, instanța va stabili termenul de judecată și va soluționa cererea pe baza formularelor trimise și a probelor cerute de părți.

Hotărârea dată de prima instanță poate fi atacată cu apel de partea nemulțumită în termen de 30 de zile de la comunicarea sentinței, iar apelul se judecă de către tribunal.

La târg...

(Urmare din pag. 17)

bomboanele copilăriei mele, diferite prăjituri și dulciuri. Acest târg este și un motiv de evadare a localnicilor, care au ieșit cu familia ca la un picnic. Frumoase sunt toate, însă prețurile sunt mari: un pește – 20 de lei, un cârnat – 25 de lei, un pui la grill 15 lei, o bere din cea mai ieftină costa 6 lei și exemplele pot continua.

Poate acest târg nu era așa de mare dacă vânzătorii erau obligați să posede certificate veterinare prin care să se ateste starea de sănătate a animalelor și păsărilor scoase la vânzare. La modul sincer, un crescător care se respectă nu-și introduce în crescătorie păsări cumpărate de la asemenea târguri, însă curiozitatea ne determină să mergem și să ne „clătim" ochii, să ne întâlnim cu prieteni din țară sau străinătate.

Uniunea Europeană...

(Urmare din pag. 18)

Cooperarea dintre statele membre. Statele membre își acordă asistență și asigură o cooperare strânsă și permanentă în vederea punerii eficiente în aplicare a controlului la frontiere. Cooperarea operativă dintre statele membre în materie de gestionare a frontierelor externe este coordonată de agenția Frontex.

Controlul comun. Statele membre pot efectua un control comun al respectivelor frontiere comune; în acest caz, o persoană poate fi oprită numai o singură dată în scopul realizării verificărilor la intrare și la ieșire, fără a aduce atingere responsabilităților individuale ale statelor membre. Statele membre pot încheia între ele acorduri bilaterale în acest sens.

Regulamentul (UE) 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului, din 15 martie 2017; de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 în ceea ce privește consolidarea verificărilor prin consultarea bazelor de date relevante la frontierele externe.

„Mlădițe cenăzene” la cea de-a XXV-a ediție a „Telemaratonului Speranței”, 30-31 martie 2018, la Casa Tineretului din Timișoara